

Owady

Przemysław Stolarz, Jarosław Stolarz

WYCHODNIE LIMONITU Z INTERESUJĄCĄ ENTOMOFAUNĄ W DOLINIE DOLNEJ PILICY

Formy skałkowe na Nizinie Mazowieckiej występują bardzo rzadko. W lipcu 2008 wykryliśmy wychodnię limonitu o charakterze skalnego klifu na brzegu starorzecza Pilicy koło miejscowości Brzeźce (styk Doliny Białobrzeskiej i Równiny Kozienickiej, gm. i pow. Białobrzegi, obszar chroniony Natura 2000). Bloki limonitu o długości do 150-200 cm i wysokości 40-60 cm układają się poziomo na odcinku 35 m. Skarpa starorzecza przebiega na linii E-W z ekspozycją na S i ma wysokość 140-200 cm. Powyżej i poniżej złożeń limonitu występują piaski żelaziste z bryłkami rudy darniowej i kongrecjami żelazistymi o kształcie jajowatym i rurkowatym.

Strefa występowania limonitu była pokryta przez zbiorowisko kserotermiczne z rozchodnikami: ostrym, sześciorzędowym i białym, macierzanką piaskową, szczotlichą siwą, bylicą polną, pięciornikiem piaskowym, krwawnikiem pospolitym, babką lancetowatą i makiem wątpliwym. Na wierzchowinie rosną ponadto kocanki piaskowe, pięciornik piaskowy i jasioniec pospolity, a poniżej skałek turzycza owłosiona, szczaw polny, sit skupiony, wrotycz, goździk kropkowany, mięta, wiaz polny i kilka gatunków wierzb.

Ciepła skarpa była zasiedlona przez kilka gatunków prostoskrzydłych, z licznie występującym świerszczem polnym *Gryllus campestris* i trajkotką błękitną *Oedipoda caerulea*. Chrzążce były reprezentowane przez rodzaje *Carabus* i *Cicindela* oraz barciela *Trichodes apiarius*. Licznie występowały trzmiele *Bombus* spp. i inne błonkówki (z rodzajów *Ammophila*, *Chrysis*, *Eumenes* i *Philanthus*), Muchówki były reprezentowane przez bujankę *Bombylius* i kilka gatunków z rodziny *Syrphidae*. Najciekawsze było stwierdzenie pasożytniczej błonkówki smukwy kosmatej *Scolia hirta*, która dość licznie występowała na opisanym wyżej stanowisku, a pojedyncze okazy żerujące na macierzance były obserwowane na położonych w pobliżu ekstensywnie użytkowanych działkach rekreacyjnych z suchą murawą piaskową. Obecność smukwy może wyjaśniać znaleziska licznych zamarłych okazów kruszczyca złotawki *Cetonia aurata* i łośnochy *Oxythyrea funesta* w trakcie przeobrażania, które znajdowano pod próchniejącymi powalonymi drzewami i pod stertami gałęzi.

Opisane stanowisko smukwy jest jednym z kilkunastu na Nizinie Mazowieckiej i jest wysunięte najdalej na wschód w dorzeczu Pilicy (Banaszak 2004, Tabor i Ciach 2006).

Literatura

- Banaszak J. 2004. *Smukwa kosmata Scolia hirta Schrank 1781*. W: Głowaciński Z., Nowacki J. 2004. Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. PAN, Kraków.
- Tabor J., Ciach M. 2006. *Stanowiska smukwy kosmatej Scolia hirta Schrank 1781 (Hymenoptera, Scoliidae) na Nizinie Mazowieckiej*. Kulon 11: 121-127.

Adres autorów:

Centrum Ekologii Człowieka, ul. Kościuszki 24, 05-075 Warszawa-Wesoła

LIMONITE OUTCROPS WITH INTERESTING ENTOMOFAUNA IN THE LOWER PILICA VALLEY

Summary

In July 2008, we discovered a limonite outcrop in the form of a rocky cliff at the edge of the Pilica backwater near the village of Brzeście (central Poland). The escarpment was colonized by several species of orthopterans, with abundant European field crickets *Gryllus campestris* and blue-winged grasshoppers *Oedipoda caerulea*. Beetles were represented by the genera *Carabus* and *Cicindela* and by the bee beetle *Trichodes apiarius*. Bumble bees *Bombus spp* and other hymenopterans (of the genera *Ammophila*, *Chrysis*, *Eumenes*, and *Philanthus*) occurred in large numbers. Dipterans were represented by the bombyliid *Bombylius* and several species of the family *Syrphidae*. The most interesting was the record of a parasitic hymenopteran the Hairy Flower Wasp *Scolia hirta* that was fairly numerous at this site.